

Kokkuvõte Riigi Infosüsteemi Ameti kooskõlastamisest ja registreerimisest RIHAs 2015. aastal

Sisukord

Eessõna.....	1
Sissejuhatus.....	1
Statistiline ülevaade RIA otsustest.....	1
Mittekooskõlastamise põhjused.....	2
Läbi vaatamata jätmise põhjused.....	2
Mitteregistreerimise põhjused.....	2
Lahendused sujuvaks menetluseks.....	3

Eessõna

Kokkuvõtte eesmärk on anda ülevaade Riigi Infosüsteemi Ameti (RIA) kooskõlastamise ja registreerimise otsustest riigi infosüsteemi haldussüsteemis (RIHA) 2015. aastal. Kokkuvõtte sihtrühm on andmekogude haldajad, kellele antakse ülevaade RIA mittekooskõlastamise ja -registreerimise otsustest, otsuste tegemist takistanud peamistest probleemidest ja võimalikest lahendustest nende. Dokument on abivahendiks andmekogude haldajatele andmekogude kooskõlastamisel ja registreerimisel RIHAs.

Sissejuhatus

RIHAs kooskõlastatakse andmekogude asutamist, kasutusele võtmist, lõpetamist ning andmete koosseisu muutmist. Sõltuvalt andmekogust osaleb nendes menetlustes kuni viis asutust: Andmekaitse Inspeksioon, Maa-amet, Rahvusarhiiv, RIA ja Statistikaamet. RIA osaleb kooskõlastamismenetluses, kui andmekogu tarbib või pakub teenuseid infosüsteemide andmevahetuskihi X-tee vahendusel; sellistel andmekogudel on RIHAs märgitud kategooriaks „Liidestatud/liidestatakse X-teega”.

Kooskõlastamise otsus tehakse 20 tööpäeva jooksul ning võib olla kolme tüüpi: kooskõlastamine, mittekooskõlastamine või läbi vaatamata jätmine. RIA teeb läbi vaatamata jätmise otsuse, kui andmekogu haldaja poolt RIHAsse esitatud dokumentatsioon on selliste puudustega, et otsust pole võimalik teha või juhul, kui kooskõlastamisele esitatud andmekogu dokumentatsiooni läbivaatamine ei kuulu RIA pädevusse. Kategooriast sõltumata läbivad kõik RIHAs dokumenteerivad andmekogud ka registreerimismenetluse, milles RIA teeb otsuse samuti 20 tööpäeva jooksul (vt täpsemalt [RIHAs kooskõlastamise ja registreerimise korrast](#)).

Statistiline ülevaade RIA otsustest

2015. aastal esitati RIA-le andmekogusid kooskõlastamiseks 135 korral: asutamiseks 48, kasutusele võtmiseks 63, lõpetamiseks 8 ning andmete koosseisu muutmiseks 16 korda. RIA tegi menetlustes kooskõlastava otsuse 85% puhul ning mittekooskõlastava otsuse 9% puhul; ülejäänud 6% puhul jättis RIA kooskõlastamisele esitatud dokumentatsiooni läbi vaatamata (enamasti seepärast, et dokumentatsioon oli puudulik).

Registreerimiseks esitati andmekogusid möödunud aastal 333 korda: kasutusele võtmiseks 303 (nendest standardlahenduse kasutajaks 226), lõpetamiseks 17 ning andmete koosseisu muutmiseks 13 korda. RIA tegi menetlustes registreerimise otsuse 76% puhul ning mitteregistreerimise otsuse 24% puhul.

Mittekooskõlastamise põhjused

Kooskõlastamata jätmise otsuste analüüsist selgub, et kõige sagedamini olid põhjusteks kooskõlastamisele esitatud andmekogu alusdokumentide või arhitektuuridokumendi puudumine ja ISKE rakendamata jätmine.

Lisaks jättis RIA andmekogu dokumentatsiooni kooskõlastamata järgmistel põhjustel:

1. Andmekogus töödeldavad andmed olid kirjeldatud ebakorrektselt, mistõttu polnud võimalik mõista, milliseid andmeid andmekogus töödeldakse.
2. Andmekogude liidestamisel ei kasutatud X-teed.
3. Loodava andmekogu dokumentatsiooni hulka polnud lisatud lähteülesannet.
4. Andmekogu kasutusele võtmise kooskõlastamisel ei olnud taotleja arvestanud asutamise kooskõlastamisel tehtud märkustega.

Kirjeldatud puudused esinesid kas eraldi või koos.

Läbi vaatamata jätmise põhjused

RIA jättis 2015. aastal andmekogu kooskõlastamise läbi vaatamata enamasti sel põhjusel, et esitatud dokumentatsioon oli nii oluliste puudustega, et menetlust polnud võimalik läbi viia – st puudus piisav hulk dokumentatsiooni, mille põhjal otsust teha. Vaid ühel korral märkis RIA läbi vaatamata jätmise põhjuseks asjaolu, et kooskõlastamisele esitatu läbi vaatamine ei kuulu RIA pädevusse (andmekogu sooviti luua eraalgatusel andmete kogumiseks ja analüüsimiseks ning andmekogu loojal puudus avalik ülesanne).

Mitteregistreerimise põhjused

Valdav osa mitteregistreerimisest on seotud standardlahenduste kasutajatega. Standardlahendus on RIHAsse kantud tarkvaraline lahendus, mida on mitmel asutusel võimalik andmekoguna kasutusele võtta seaduses, selle alusel antud õigusaktis või rahvusvahelises lepingus sätestatud ülesannete täitmiseks. Suurem osa standardlahendusi on välja töötatud kohalike omavalitsuste vajaduste rahuldamiseks. Kohalik omavalitsus, kes peab näiteks dokumendiregistrit või kalmisturegistrit, kasutab selleks tavaliselt mõnda standardlahendust: elektroonilist dokumendihaldussüsteemi või kalmisturegistri tarkvara, mille tarkvara arendaja on RIHAs dokumenteerinud ning registreerinud. Kohalik omavalitsus registreerib andmekogu standardlahenduse kasutamisenä, kasutades RIA koostatud juhiseid.

Mitteregistreerimise põhjuste analüüsist selgub, et paraku on asutused selle juhise vastu eksinud. Peamised põhjused, miks RIA on standardlahenduse kasutamise jätnud RIHAs registreerimata, on seotud ISKE rakendamisega seotud andmetega: turvaklassi, turbeastme ning märkega ISKE rakendamisest. Palju on selliseid asutusi, kes standardlahenduse kasutamise registreerimisel märgivad, et nad pole ISKE rakendamisega alustanud või on seda rakendanud osaliselt.

Tuleb meeles pidada, et selleks ajaks, kui näiteks dokumendihaldussüsteem või kalmisturegister kasutusele võetakse, peavad turvaklassile vastavad turvameetmed olema

rakendatud. Sageli peab RIA tegema asutustele märkuse, et järgitaks juhises esitatut: lühinime mustrit, avaliku dokumendiregistri veebiaadressi lisamist URLi väljale (sageli lisatakse haldusliidese veebiaadress) ning registri haldaja lisamist vastutavaks töötlejaks ja majutaja lisamist volitatud töötlejaks. Mõnedel kordadel on jäetud lisamata aeg, millal register kasutusele võeti.

Lahendused sujuvaks menetluseks

Menetlusaeg andmekogu kooskõlastamisel ja registreerimisel RIHAs on 20 tööpäeva. Kooskõlastamismenetlus on paralleelne ning kui vähemalt üks kooskõlastavatest asutustest jätab andmekogu kooskõlastamata või puuduliku dokumentatsiooni tõttu läbi vaatamata, siis lõppeb menetlus mittekooskõlastamisega. Teadvustades sagedasemaid probleeme, mis andmekogude kooskõlastamisel ja registreerimisel esinevad (käesolevas dokumendis esitatud), on võimalik pöörata tähelepanu nende vältimisele andmekogu loomisel ja dokumenteerimisel RIHAs. Seepärast on sujuva menetluse tagamiseks oluline, et andmekogu haldaja esitab kooskõlastamiseks võimalikult tervikliku dokumentatsiooni, mis aitab menetluse läbi viia efektiivsemalt ja väiksema ajakuluga. Selleks on esmalt oluline, et see, millist andmekogu soovitakse luua või mida tahetakse andmekoguga teha, on dokumenteeritud nõuetekohaselt ja arusaadavalt. Vähem tähtis ei ole asjaolu, et andmekogu haldaja lisab RIHAsse kontaktisikuteks nii IT- kui ka äripoole kontaktisikud, kelle kontaktandmed on ajakohased.

RIHAs andmekogusid kooskõlastavate asutuste kooskõlastajad kohtuvad kaks kuni kolm korda aastas. Möödunud aastal toimus kaks kohtumist. Kohtumistel arutatakse kooskõlastamismenetlustes esile kerkinud probleeme, andmekogude pidamiseks kehtestatud nõuete rakendamist ning RIHA arendamisega seotud küsimusi (vt [lähemalt kohtumiste protokollidest](#)).

2015. aasta kevadel toimunud kooskõlastajate kohtumisel toodi kooskõlastamistel esile kerkinud peamiste probleemidena välja puudused andmete koosseisu kirjeldamisel, ISKE rakendamise ning säilitustähtaegade märkimisel. Probleem on ka see, et andmekogude kontaktisikuteks on märgitud isikud, kellega pole võimalik ühendust saada või kes ei oma andmekogu kohta sisulist teavet.

Lahendus on märkida RIHAsse asja- ja ajakohased kontaktisikud, kellelt saab menetluse ajal täiendavat teavet küsida. Nenditi, et andmekogu haldajat abistaksid kooskõlastajate menetluskorrad, milles on selgelt esitatud, mida kooskõlastav asutus menetluses kontrollib ning millist infot selleks RIHAs andmekogu dokumentatsioonist vaatab. Selline dokument abistab andmekogu haldajat nii andmekogu loomisel kui ka selle kooskõlastamisel RIHAs. Andmekaitse Inspeksioon kehtestas sellise korra juba 2013. aastal. Eelmisel aastal kehtestasid säärase korra ka Riigi Infosüsteemi Amet ning Statistikaamet, 2016. aasta alguses ka Maa-amet. RIA soovib menetluse sujumiseks nimetatud dokumentidega põhjalikult tutvuda (vt lähemalt [RIA veebilehelt](#)). 2016. aastal koostab RIA nendel kordadel põhineva kõigi kooskõlastajate ühise RIHAs dokumentatsiooni hindamise juhendi, mis koondab kõigi kooskõlastajate menetlusinfo ja tehnilise dokumentatsiooni hindamiskriteeriumid andmekogude kooskõlastamisel ja registreerimisel RIHAs.